

10. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 3 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

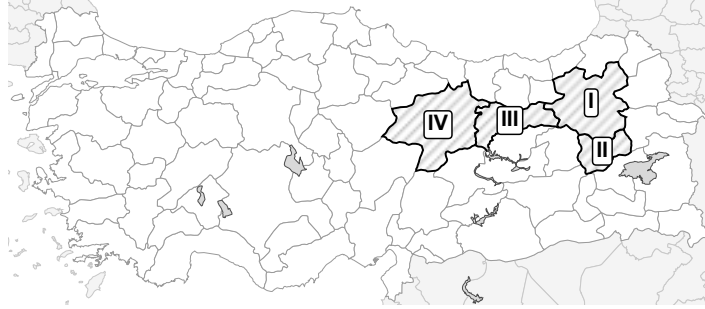
Açıklama: Bu sınav 6 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.10.1.1 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkileri
- TAR.10.1.2 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme
- TAR.10.1.3 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgu

1.

20 puan

Haritada 1040-1299 yılları arasında yapılan dört savaşın gerçekleştiği yerlerin bugünkü illeri I-IV ile gösterilmiştir. Savaşların tarafları tabloda verilmiştir.

Harita	Savaş	Taraflar
I	Pasinler (1048)	Selçuklular – Bizans-Gürcü ordusu
II	Malazgirt (1071)	Büyük Selçuklular – Bizans
III	Yassıçemen (1230)	Türkiye Selçukluları – Harezmşahlar
IV	Kösedağ (1243)	Türkiye Selçukluları – Moğollar

a) Haritadaki konumlardan ve tablodaki taraflardan yararlanarak I-II numaralı savaşları, III-IV numaralı savaşlarla Selçuklulara yönelen tehdidin geldiği yön bakımından karşılaştırınız. (8 p)

b) II ve IV numaralı savaşları, Anadolu'daki Türk siyasi hâkimiyetine etkileri bakımından karşılaştırınız. (12 p)

2.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir saray kâtibi notudur:

“Sultan Melikşah'ın ölümünden sonra oğulları ve kardeşi tahtı ele geçirmek için birbirleriyle savaşa tutuştu. Her biri ‘Ülke ailemizindir, benim de payım vardır.’ diyerek kendi bölgesinde sultanlığını ilan etti. Bu kavgalar yıllarca sürdü, devletin gücü azaldı.”

a) Metindeki taht kavgalarına yol açan Türk devlet anlayışını belirtiniz.

(7 p)

b) Bu anlayışın Orta Asya Türk devletlerinden Selçuklulara uzanan bir süreklilik olduğunu, devlet yönetimine etkisiyle birlikte yorumlayınız.

(8 p)

3.

20 puan

Selçuklularda sultanın oğulları (melikler) eyaletlere yönetici olarak gönderilir, yanlarına onları yetiştirmek ve yönetimde yardımcı olmak için deneyimli bir devlet adamı (atabey) verilirdi. Aşağıda iki tarihçinin bu uygulama hakkındaki kurgusal görüşleri verilmiştir.

1. tarihçi: “Atabeylik, şehzadelerin ülke yönetiminde yetiştirilmesi biçimindeki eski Türk geleneğinin Selçuklulardaki devamıdır.”

2. tarihçi: “Atabeylik, merkezin zayıfladığı dönemlerde devletin parçalanmasını hızlandırmıştır.”

a) Birinci tarihçinin görüşünü süreklilik kavramıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

(9 p)

b) İkinci tarihçinin görüşünü bir tarihî gelişmeyle destekleyiniz.

(6 p)

c) İki görüşü birlikte değerlendirerek atabeylik uygulamasının devlet yönetimine etkisi hakkındaki yorumunuzu yazınız.

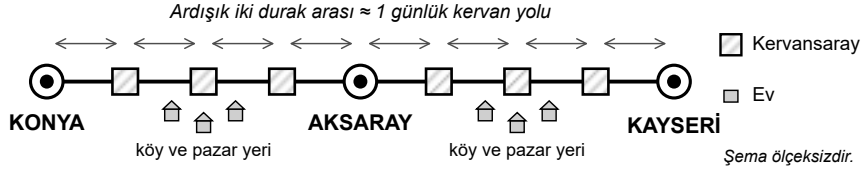
(7 p)

4.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir tüccar seyahat notudur. Şema, bu yolculuğa göre çizilmiştir.

“Konya’dan Kayseri’ye giden yolda her akşam bir kervansarayla ulaştık. Kalın duvarlı, tek kapılı bu yapılarda hem biz hem hayvanlarımız dinlendik, yüklerimiz de korundu.”

a) Kervansarayların ticarete iki katkısını metinden ve şemadan kanıt göstererek açıklayınız. (8 p)

b) Şemaya göre kervansaraylar ile yerleşme arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Açıklayınız. (7 p)

5.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir kayıttır:

“Alanya limanına mal getiren yabancı bir tüccarın kervanı Konya yolunda soyuldu. Tüccarın başvurusu üzerine kaybettiği malların değeri belirlendi ve zararı devlet hazinesinden ödendi. Tüccar, gelecek yıl yeniden Alanya’ya mal getireceğini bildirdi.”

a) Bu uygulamanın Türkiye Selçuklularının ticarete bakışı hakkında neyi gösterdiğini metinden bir kanıtla açıklayınız. (6 p)

b) Bu uygulama olmasaydı liman şehirlerinin ve ticaret yolu üzerindeki şehirlerin nasıl etkilenebileceğini sorgulayınız. (9 p)

6.

15 puan

Aşağıdaki maddeler, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir ahi yönergesinden alınmıştır:

I. Mesleğe giren genç önce çırak, sonra kalfa olur; ustası izin vermeden dükkân açamaz.

II. Kusurlu ya da hileli mal satanın pabucu dama atılır, yani meslekten uzaklaştırılır.

III. Şehre gelen yolcular ve kimsesizler ahi zaviyesinde ağırlanır.

IV. Esnaf, sanat öğrenmek isteyen yeni gelenlere yol gösterir.

a) Ahiliğin şehirdeki üretim ve ticarete etkisini yönergeden iki kanıtla açıklayınız.

(9 p)

b) “Ahilik, Anadolu’ya gelen Türkmenlerin şehir hayatına uyum sağlamasını kolaylaştırmıştır.” iddiasını yönergedeki maddelere dayanarak sorgulayınız.

(6 p)